

Život

Traži...

Plave subote, crveni psi iliti sinestezija kod disleksičara (1. dio)

Autor/ica Saša Radusin Objavljeno: 23 studenog 2024 Tema: disleksija Disleksija u školi i društvu sinestezija

Thinkstock/ilustracija

"Subota je riječ plave boje", kaže mi odlučno zagrebačka školarka Vanda kojoj je s osam godina, u drugom razredu osnovne škole ustanovljena disleksija. "Crna mi je zapravo vesela boja!", sigurna je opet Vanda. Podsjećam je da se crno nosi na sprovodima, no nju je to začudilo. "Zašto? Tko je to odlučio?", pita kao da je upravo čula najveću ludost ove naše nesavršene civilizacije.

"A zašto crna na sprovodima?"

"Ne bih znao, ali crna je prilično tamna, duboka i ozbiljna boja koja vjerojatno najviše odgovara trenutku ispraćaja pokojnika na neki drugi svijet", pojašnjavam joj svima inače očiglednu stvar.

No, je li zbog toga što je Vanda disleksično dijete ili zato što trenutačno tinejdžerski pomaknuto drugačije osjeća boje, ne miri se s tim općim mjestom u doživljaju većine oko boja i mojim objašnjenjem: "Crna boja je boja koje nema, mi je ispunjavamo značenjem kako nam paše", pojašnjava mi.

"Znači crna nije boja tuge i žalosti?", pitam još jednom. "Pa, ako ste odlučili da je, onda vama je. Meni trenutno **izgleda vesela i vedra** i nekako beskrajna..."

Crveni psi

Kako bilo, Vanda bojama, ali i slovima i riječima često daje neka drugačija značenja, a obzirom na to da je disleksičarka, drugačije i dekodira slike pred sobom. Znamo da slika koju vidimo ne nastaje u našim očima, niti ispred njih, već tamo iza, u glavi.

Mozak nam zapravo **daje pomalo iskrivljenu informaciju** o tome što je ispred nas. Uzima ono što mu treba za opstanak, a odbacuje ono što zbunjuje. Znanost je dokazala kako mozak radi, odnosno vidi sliku svijeta.

Mozak je izvršni organ vida. Dakle, on je odgovoran za vid, a oči same po sebi ne vide ništa, odnosno nisu odgovorne za finalno stvaranje slike. One samo šalju vizualne podražaje i informacije u mozak koji ih interpretira u slike i značenja i usmjerava naše ponašanje sukladno toj interpretaciji. To znači da su oči zapravo samo posrednik.

Upravo zato i je moguće da čak i objektivna materijalna stvarnost ne mora uvijek biti jedina. **"Moj pas Kal mi je crven"**, kaže mi Vanda. Ispred nas lijeno leži poveći crni labrador.

"Hm.... da nije ipak crn?", pitam za svaki slučaj. "Da, crna mu je dlaka, ali on ima plavi karakter. Kal je plav."

"Plav?? Pa, kud ovo ide...", sad sam već užasnut od zbrke. "Kal kao ime je crvene boje. Zbog slova K... uglavnom. Slovo K je crveno. Najčešće", potpuno je sabrana Vanda...."

"Aha, da, ok, može biti....", sliježem ramenima. "Još nešto za prijaviti?"

Plave subote?

"Da.....Subota mi je plava, ne kao dan, ne kao pojam slobodnog trenutka kad nema škole, nego zbog samih slova. Subota zvuči skroz plavo. Šta tebi ne?", pojašnjava mi dalje, pomalo u nevjerici zbog moje sinestetske tuposti.

Disleksičari navodno malo drugačije vide jer gotovo na istom mjestu otkud mozak interpretira stvarnost, nalazi se i mjesto koje disleksičarima pojačava ili smanjuje određene nijanse koje mozak, oko, sluh, ili njih većine ne vidi ili ih ne zapaža.

Međutim, to pojačano zapažanje određenih detalja može i omesti male disleksičare u čitanju, pisanju ili zbrajanju i oduzimanju, a u izvjesnoj mjeri, uz probleme s čitanjem disleksičari imaju i sinesteziju koja njima na neki, samo njima znan način, transformira ili naprosto **prelijeva slova ili riječi poput ulja, u mirise, oblike ili boje**, a sve njih potom u neke autentične osjećaje jer im je percepcija oko nekih detalja pojačana, pa crna izgleda nije samo tamna boja, nego vjerojatno i duboka i topla i smirujuća i inspirativna i sasvim sigurno debelo beskrajna.

Beskonačno duboka i vedra crna?

No, to čovjeka u trenucima kad ne vidi kraj nebeske dubine može ponekad plašiti, ali ga sigurno, barem zbog nekog osjećaja potencijalne slobode od gravitacije i civilizacije, može i veseliti.

I.... onda subota u nekim slučajevima, potpomognuta sintestetskim doživljajem vizualnih i zvučnih fenomena, postaje plava, slovo K crveno, a crna vesela i vedra boja beskonačnosti!?

Ipak, ovakav splet pomalo neobičnih asocijacija s bojama, zvukovima, raspoloženjima sve je manje stran i nepoznat znanstvenoj zajednici koja se usko bavi područjem **odnosa sinestezije i disleksije, diskalkulije, ADHD-a te autizma**.

Sinestezija je neurološko stanje u kojem stimulacija jedne senzacije (primjerice zvuka), izaziva i još neku drugu senzaciju (na primjer, viđenje boje).

Meko plavetnilo

No, sinestezija je znana i kao istoimeni umjetnički ili literarni pojam poznat iz nekih književnih i lirskih djela. Stvaralački impuls sinestezije, odnosno povezivanje u opći sklad glazbe riječi, boja i mirisa čest je postupak kad pjesnici i prozaici osjete dvije ili više potpuno različitih čulnih pojava i pretope ih u naizgled nesklopive pojmove poput, recimo, "mekog plavetnila"...

Sinestezija i disleksija ili ADHD, izgleda, mogu stvarati zanimljive nove lirske, vizualne, taktilne ili zvučne fenomene, no i sama neurološka istraživanja sugeriraju da sinestezija može biti rezultat prekomjerne povezanosti između različitih dijelova mozga, dok disleksija može nastati zbog drugačijeg načina obrade vizualnih i fonoloških informacija.

Iako se čini da ove pojave nisu jednake, **postoji zanimljiva neurološka sličnost** u načinu na koji se "neobične" percepcije odvijaju kod oba stanja. Sinestezija i disleksija mogu biti povezane jer obje uključuju neuobičajeno procesuiranje osjetilnih ili jezičnih informacija u mozgu, iako to ne znači da je svaka osoba s disleksijom sinestetična, niti obrnuto.

"U svakom slučaju kad si antitalent za sinesteziju ne može ti pomoći ni disleksija", pojašnjava mi sinestetski ekspert Vanda. "Da, shvaćam... kad si tup za boje, onda si tup", dodajem beznadežno.

** Članak je četvrti dio autorske teme "Disleksija u školi i društvu". Objavljuje se u sklopu projekta poticanja novinarske izvrsnosti Agencije za elektroničke medije*

VEZANE TEME

- Zagrebačka nastavnica: disleksična i LGBT djeca još su ponekad šikanirana u školama
- Disleksičare treba što više uključivati u rad grupe i poticati njihovo samopouzdanje
- Intervju: 'Disleksični su izazov, ali i posebno blago u našim školama'
- Plave subote, crveni psi iliti sinestezija kod disleksičara (2. dio)

PODRŽI CROL DONACIJOM :)

AKTUALNO

Ubijali bi gej sinove, a LGBT udruge šute; kako smo došli do toga?

Postizborna apokalipsa – što očekivati od Amerike 2025.?

Bliski suradnik saborskog zastupnika Mosta smatra da autanje 'prkosi prirodnom redu i moralu'

Tri pogleda na ludilo: 'Supstanca', 'Kinds of Kindness' i nastavak 'Jokera'

PREPORUKA

Nešto je u vodi – Glas koncila reći će nam zašto smo queer

(Kako sam prestao) Biti peder u svakom smislu (osim karakterno) No. 100

Rekordan broj LGBT+ nogometašica na Svjetskom nogometnom prvenstvu koje je HRT-u nevažno

Sramite se.

NAJČITANIJE U TJEDNU

Kvazinovinar u staklenom ormaru: Luka Šarić i opsesija pederlukom

'Kap solidarnosti': prva LGBT+ akcija darivanja krvi u Srbiji i regiji

Zagrebačka nastavnica: disleksična i LGBT djeca još su ponekad šikanirana u školama

Intervju: 'Disleksični su izazov, ali i posebno blago u našim školama'

Plave subote, crveni psi iliti sinestezija kod disleksičara (2. dio)

CroL.hr
5,398 followers

Follow Page

Share

[Naslovna](#)

[Impressum](#)

[Uvjeti korištenja](#)

[O projektu/About us](#)

[Politika kolačića](#)

Copyright © 2024 CroL. All Rights Reserved. Dizajn CroL.hr . Sva prava pridržana.

Članci s portala crol.hr smiju se prenositi uz obvezno jasno istaknut izvor u obliku poveznice na originalan tekst te uz uvjet da ih ne zaštićujete autorskim pravom.

*Stavovi izneseni u kolumnama i komentarima su osobni stavovi autora i ne odražavaju nužno stav redakcije portala Crol.hr
Portal CroL.hr financijski podupire Agencija za elektroničke medije (AEM)

Agencija za elektroničke medije
Agency for Electronic Media

crol.hr je dio Mreže emancipacije E-net

